

Eesti elanike teadlikkus vähigenoomi testimisest

Märts 2021

Uuringu taust

UURINGU TEEMA

vähigenoomi testi teadlikkus Eesti elanike seas

Uuringu sihtrühm

Eesti elanikud, vanuses 20-75

Valimi suurus

N=1066

Andmeid koguti vastavalt Eesti elanikkonna sotsiaaldemograafiliselt proportsionaalsele mudelile vanuse, soo, keele, elukoha ja asulatüübi tunnuste alusel vanusevahemikus 20-75 eluaastat.

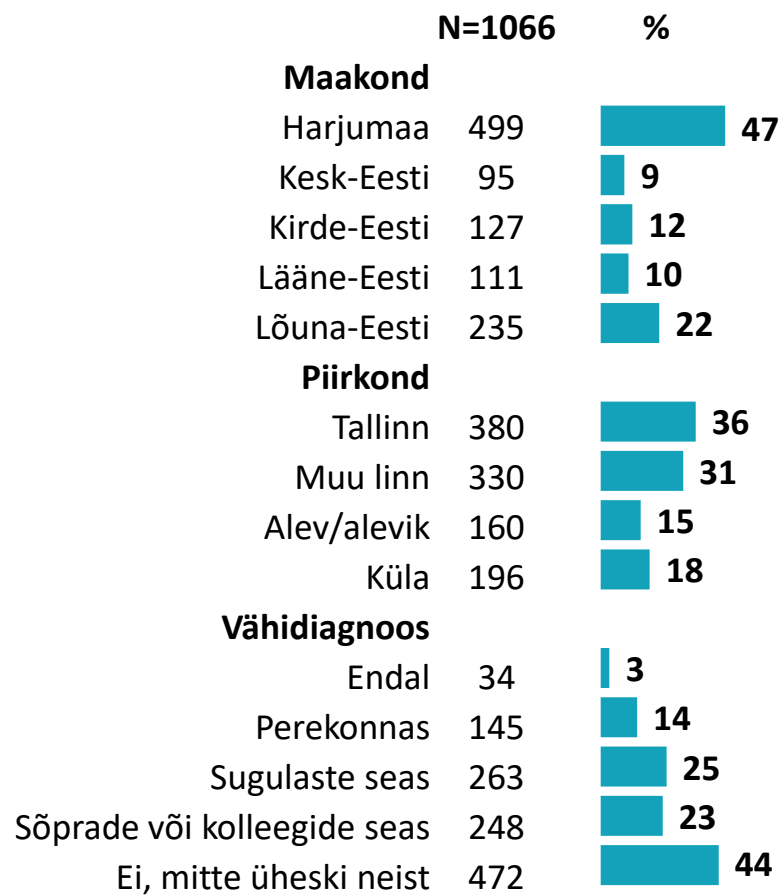
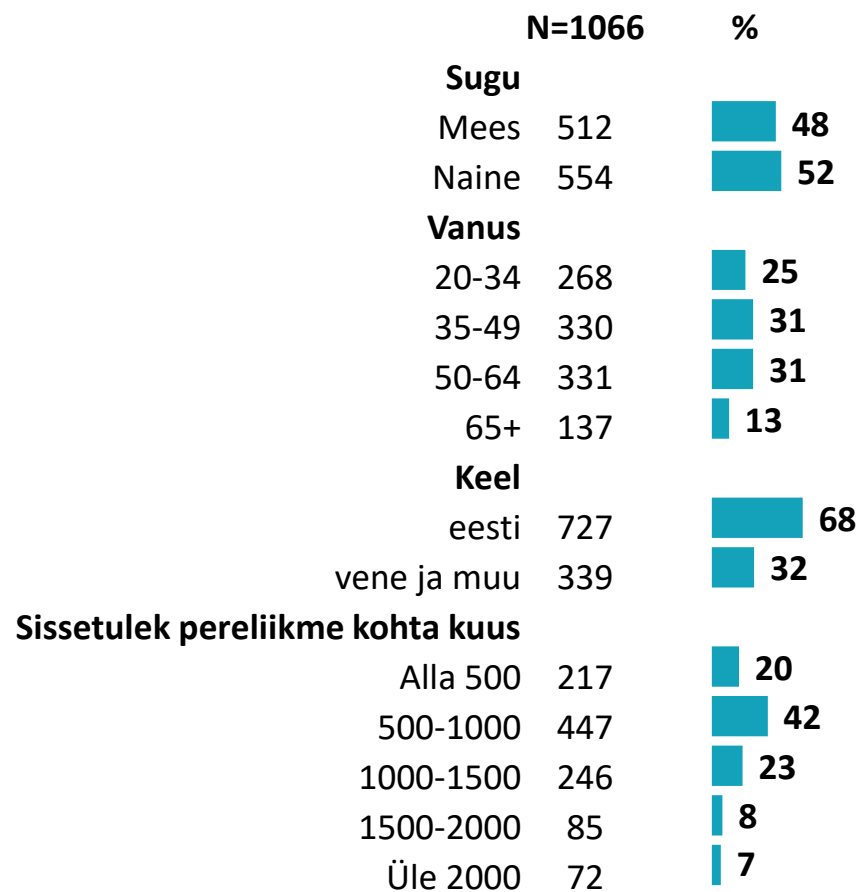
Meetod

Uuring veebipaneelis

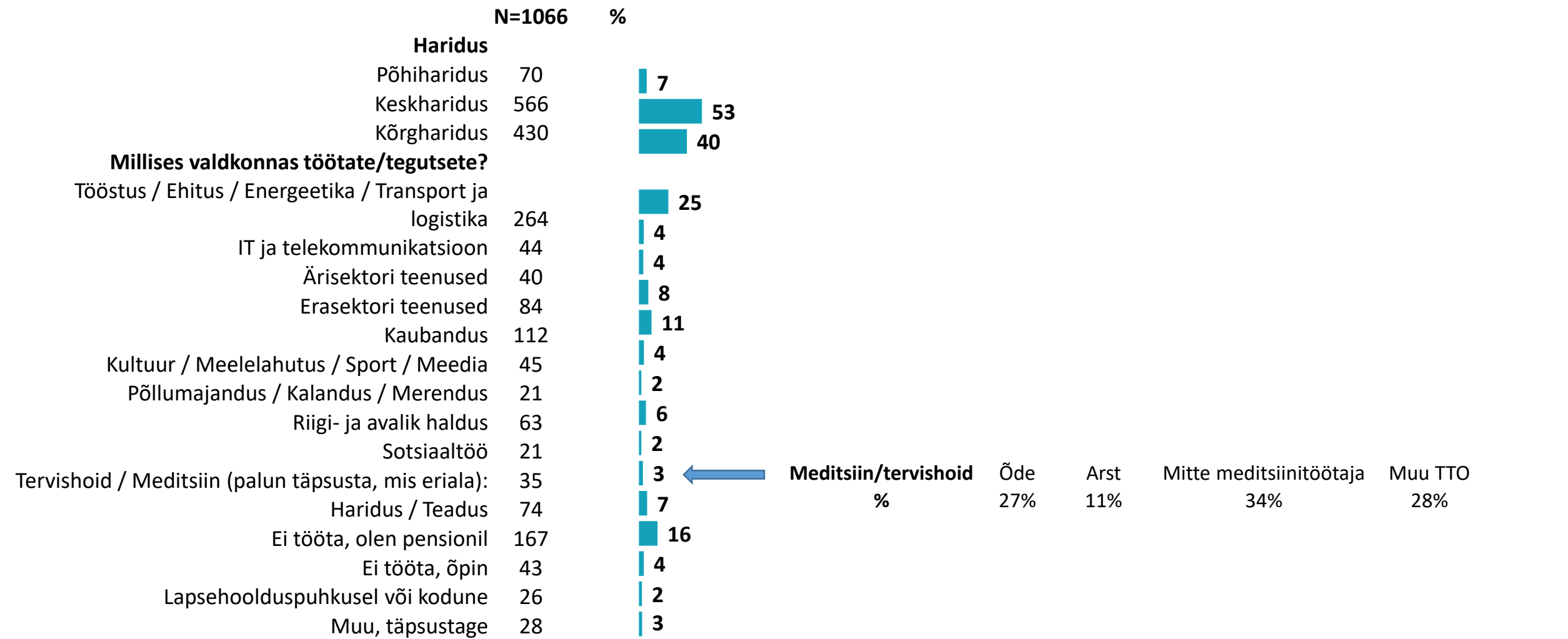
Andmekogumine

12.veebruar – 1.märts 2021

3 Valimi profiil

4 Valimi profiil

A pair of black-rimmed glasses and a black pen are resting on a document. The document features a bar chart with blue bars of varying heights. The background is a dark blue gradient.

KOKKUVÕTE

Kokkuvõte

Vähiraviga seotud info otsing

Info kogumine vähiravi kohta viimase 5 aasta jooksul

- **23% on otsinud infot**
 - **Enim need, kellel endal või pereliikmel on/oli vähk viimase 5 aasta jooksul (41%).**
 - Võrreldes 2019. aastaga on vähiravi kohta info otsijate osakaal langenud.

Neist, kes on vähiraviga seotud infot otsinud (23% valimist), on kasutanud järgnevaid allikaid:

- 58% arstid või meditsiinitöötajad,
- 48% üldiselt internetilehekülgedelt või üldajakirjandusest.
 - Neist 68% on googeldanud seda infot või otsinud üldiselt internetist.
- 37% sõbrad, tuttavad või sugulased
- 23% erialastelt (meditsiini) internetilehekülgedelt või erialasest ajakirjandusest.
 - Neist 33% on uurinud seda haiglate lehtedelt, meditsiinuudistest või meditsiiniajakirjandusest,
 - 17% on leidnud googeldades või lihtsalt internetist erialased lehed, kust on infot saanud.

Eelistatud allikad vähiraviga seotud info saamiseks on:

- 36% arstid, spetsialistid, meedikud
- 27% eelistab infot saada internetist
- 20% ei osanud allikat nimetada

Kokkuvõte

Vähiraviga seotud küsimused arstile

Põhilised küsimused, mida arstilt küsitaks, kui endal või pereliikmel diagnoositaks vähk

- Haiguse prognoos ning võimalikud ravivalikud oleksid põhilised küsimused.
- Kui vastaja pidi oma sõnadega kirjeldama, mida ta sellises olukorras arstilt küsiks, siis vähigenoomi testimise soovi ei väljendanud ükski vastaja, kuid kui see võimalus talle vastusevariantidena ette näidati, siis pidas seda oluliseks 31% vastanutest.
- Vähigenoomi testimise ning ravivalikute laiendamist tasuliste teenustega küsiks pigem jõukamad vastajad.

Personaalmeditsiin, geenitestimine ja vähigenoomi testimine

Personaalmeditsiini mõiste

- 20% vastajatest oskas täpsustada, milles seisneb personaalmeditsiin.
 - Neist 66% arvasid, et see tähendab individuaalset raviplaani ja personaalset lähenemist ning
 - 17% eeldasid, et see tähendab DNA uuringutel põhinevat ravi.
- 44% polnud kindlad, mida personaalmeditsiini mõiste tähendab
- 37% polnud personaalmeditsiini mõistest kuulnudki

vähigenoomi testimise mõiste

- 14% täpsustas vähigenoomi testimise mõistet oma sõnadega,
 - Neist 27% arvasid, et see seisneb genoomi või geneetilise info testimises,
 - 14% arvas, et see seisneb vähi eelsoodumuse hindamises,
 - 13% arvas, et vähigenoomi testimine seisneb vähirakkude uurimises.
- 56% polnud kindel, ei osanud vähigenoomi testimise mõistet täpsustada,
- 30% polnud vähigenoomi testimise mõistest kuulnudki.
- Võrreldes 2019. aastaga on teadlikkus vähi genoomistesti mõistest kasvanud, kuid vastuste kvaliteet jääb endiselt väga madalaks.
- Vähiga kokkupuude lähikonnas ei mõjutanud seda, kas vastaja oskab täpsustada vähigenoomi testi mõistet või mitte.

Vähi genoomistestimise vajalikkus ning selle eest ise tasumine

vähigenoomi testimise vajalikkus

- **vähigenoomi testimist peab vajalikuks 65%**, 22% peab seda võib-olla vajalikuks ning 4% ei usu, et testimine midagi muudaks.
- Olulisuse hinnang ei ole muutunud võrreldes 2019. aastaga

vähigenoomi testi eest ise tasumine

- vähigenoomi testi eest oleks nõus ise tasuma 26% vastanutest,
- 23% arvas, et nad ei teeks seda,
- Pooled vastanutest ei osanud öelda.
- Pigem on nõus testi eest ise tasuma jõukamad inimesed
- Lähikonnas diagnoositud vähk ei mõjutanud seda, kas inimene on nõus ise tasuma testi eest või mitte

Üldised kommentaarid ja soovitused

Vähiravi info otsing

- Vähiga kokkupuudet on olnud paljudel vastajatel (56%), aga eraldi info otsingut on teinud neist vähesed. Kui vähk on diagnoositud kellelgi perekonnas, siis vähiraviga seotud infot on otsinud alla poolte vastajatest. Järelikult on inimesed pigem vähiravis passiivsed kõrvalseisjad, kelle eest otsuseid teeb raviarst. Varasem uuring (2019) ka näitas, et selles teemas nad tervishoiutöötajaid ka kõige enam usaldavad. Vähiraviga seotud teemasid arutatakse üldiselt tervishoiutöötajatega või otsitakse seda infot internetist ning siis põhiliselt googeldades. Need kaks allikat on ka põhilised kohad, kust vastajad eelistavad vähiraviga seotud infot saada.

Vähigenoomi testimine

- Kuigi vähigenoomi testimise teadlikkus on kasvanud võrreldes 2019. aastaga on siiski paljude vastajate jaoks selle tähendus segane või aetakse sassi geenitestidega. Kusjuures vähigenoomi testist teadlikkus ei sõltu sellest, kas inimesel on olnud lähikonnas vähk või mitte. Selle sihtrühma teadlikkuse tõstmisega peaks aktiivselt tegelema. Ise raviarstilt vähigenoomi testimist ei osanud ükski vastaja küsida, aga kui selline vastusevariant vastajale ette anda, siis pidasid seda vajalikuks 31% vastanutest. Jällegi näitab see selgelt, et kuna teadlikkus on madal, siis ainus reaalne olukord, kus vastaja vähigenoomi testi peale mõtleks on siis kui raviarst talle seda välja pakuks või ta juhuslikult ise satuks selle peale googeldades. vähigenoomi testi tegemises mängib suurt rolli vähipatsiendi enda või/ja tema pere jõukus, sest vähigenoomi testi eest ise tasuma olid nõus pigem jõukamad vastajad. Kogu valimist üle poolte (65%) pidasid vähigenoomi testi oluliseks ning veerand vastanutest olid nõus vähigenoomi testi eest ise tasuma. Kusjuures vastuseid ei mõjutanud see, kas inimesel oli perekonnas vähidiagnoos või mitte.

A pair of black-rimmed glasses and a black pen are resting on a document. The document features a bar chart with blue bars of varying heights. The background is a dark blue gradient.

Tulemused

Küsimus arstile

% kõikidest vastajatest, N=1066

Vastaja enda sõnadega ning vastusevariandid ette antud

- Haiguse prognoos ning võimalikud ravivalikud oleksid põhilised küsimused, mida arstilt küsitaks, kui vastajal või tema pereliikmel diagnoositaks vähk
- vähigenoomi testimise soovi ei väljendanud ükski vastaja, kuid kui see võimalus talle vastusevariantidena ette näidati, siis pidas seda oluliseks 31% vastanutest

Kui Teil või Teie pereliikmel diagnoositaks vähk, siis mida te arstilt eelkõige küsiksite?

Vastaja enda sõnadega
N=1066

Kui Teil või Teie pereliikmel diagnoositaks vähk, siis mida te arstilt eelkõige küsiksite?

Vastusevariandid ette antud
N=1066

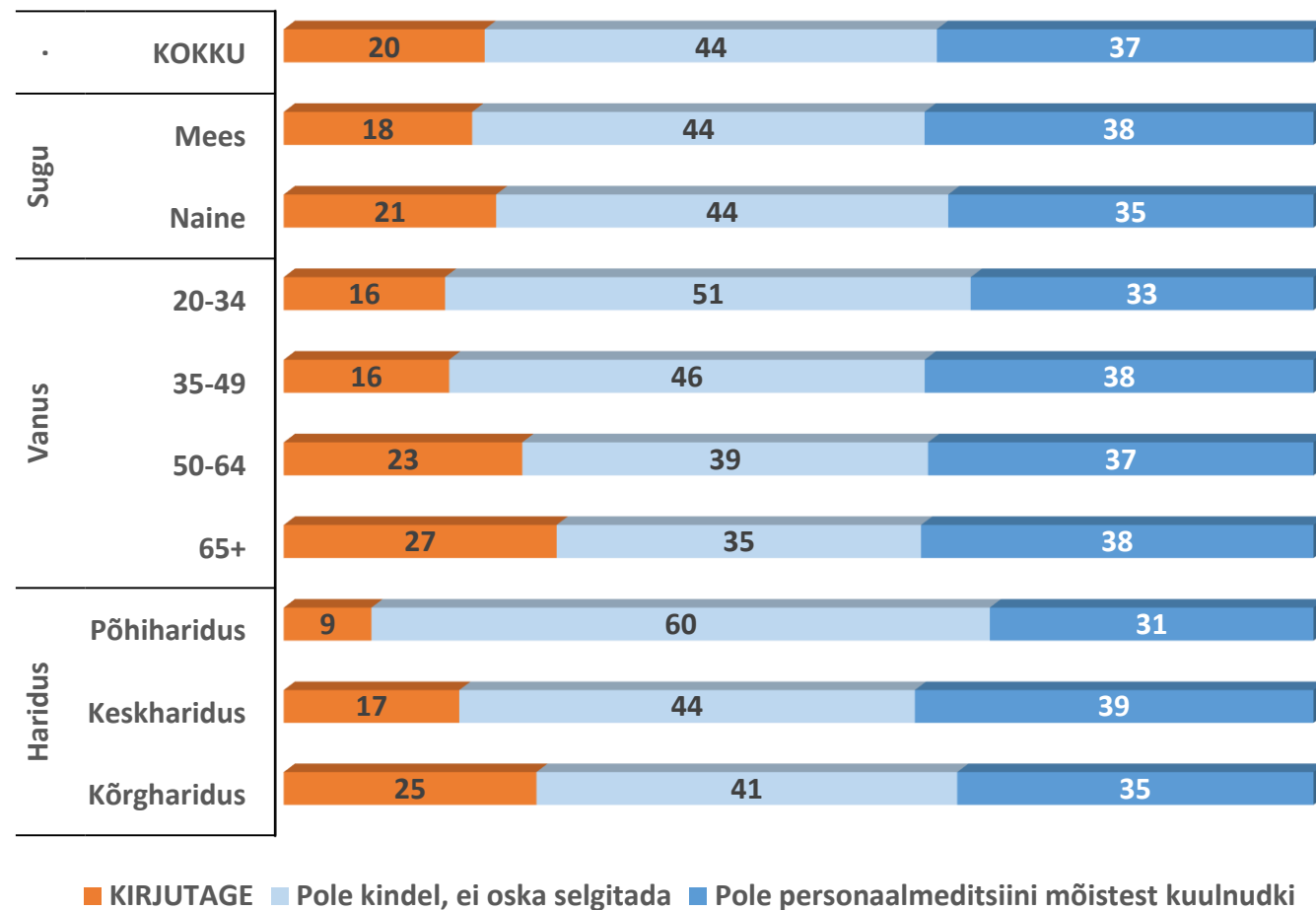
Personaalmeditsiin

% kõikidest vastajatest, N=1066

- 20% vastajatest oskas täpsustada, milles seisneb personaalmeditsiin (järgmisel slaidil on vastajate täpsustused)
- 44% polnud kindlad, mida personaalmeditsiini mõiste tähendab
- 37% polnud personaalmeditsiini mõistest kuulnudki
- Kõrgharitud ning vanemaealised oskasid enam täpsustada personaalmeditsiini mõistet

Palun täpsustage oma sõnadega, mis on personaalmeditsiin?

N=1066

Geenitestimine vs vähigenoomi testimine

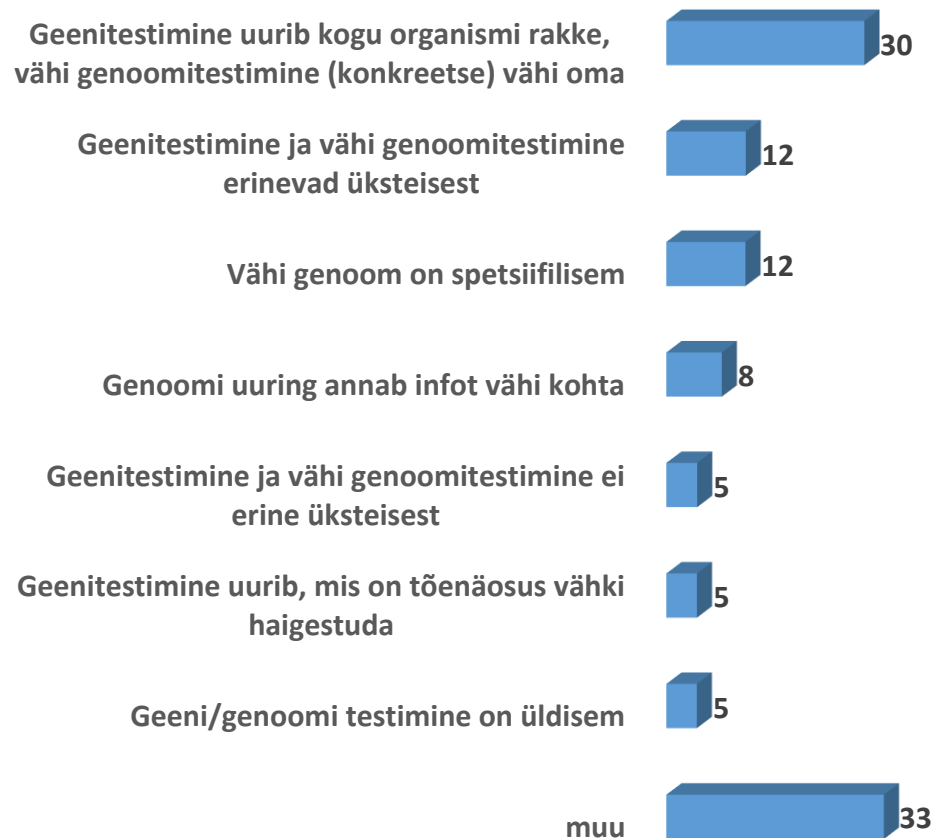
% vastajatest, kes nimetasid, kuidas erineb geenitestimine ja vähi genoomi testimine N=81

Lahtine kodeeritud vastus

- 30% neist, kes oskasid välja tuua geenitesti ja vähigenoomi testi erinevust, arvasid, et erinevus seisneb selles, et geenitestimine uurib kogu organismi rakke ning vähigenoomi testimine vähi omasid
- Võrreldes 2019. aastaga on kasvanud nende inimeste osakaal, kes oskavad õigesti täpsustada geenitestimise ja vähigenoomi testimise erinevust, kuid nende inimeste osakaal on sellele vaatamata väga väike (ca 5% kogu valimist)

Kas ja kuidas erinevad teie meelest geenitestimine ja vähigenoomi testimine?

% nendest, kes oskasid vastata, N=81

vähigenoomi testimine ja milles see seisneb

% neist, kes on vähigenoomi testi mõistest kuulnud ja oskasid vastata, N=146

Lahtine kodeeritud vastus

- 27% neist, kes oskasid täpsustada, mis on vähigenoomi testimine, arvasid, et see seisneb genoomi või geneetilise info testimises
- 14% arvas, et see seisneb vähi eelsoodumuse hindamises
- 13% arvas, et vähigenoomi testimine seisneb vähirakkude uurimises

Milles seisneb Teie arvates vähigenoomi testimine?
% neist, kes on genoomitesti mõistest kuulnud ja kes oskasid vastata, N=146

Vähigenoomi testimise olulisus

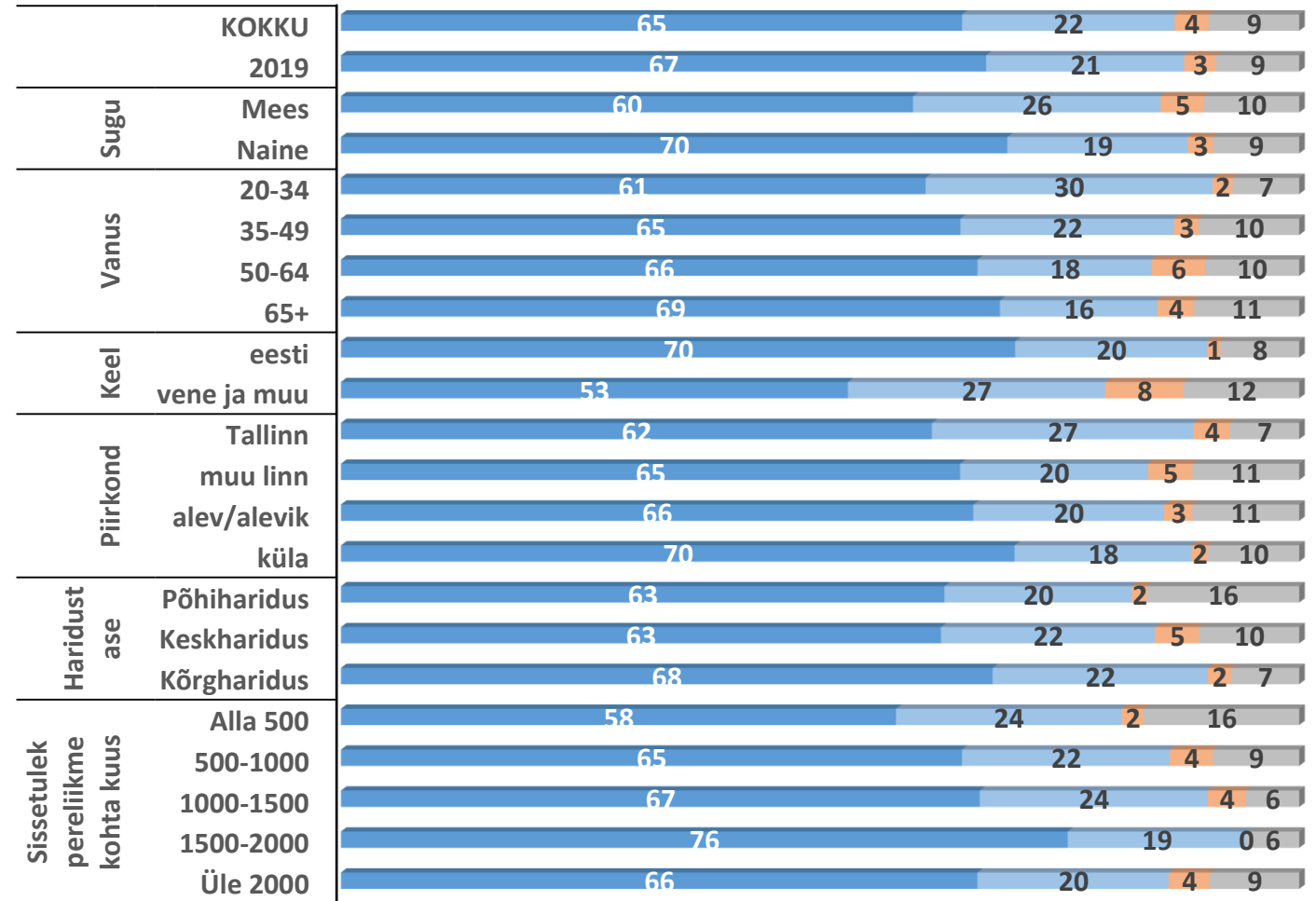
% kõikidest vastajatest, N=1066

Vähigenoomi testimist ning
profileerimist pidasid:

- Väga oluliseks 65%
- Võib olla kasulikuks 22%
- Ei uskunud, et see midagi
muudab 4%
- Ei osanud öelda 9%
- Olulisemaks pidasid eestlased
võrreldes vene ja muukeelsetega
- Võrreldes 2019. aastaga pole
olulisuse hinnang muutunud

Kui oluline on vähigenoomi testimine ja profileerimine teie arvates
edasist ravi silmas pidades?

N=1066

■ väga oluline ja kindlasti vajalik ■ võib olla kasulik teada
■ ei usu, et see midagi muudab ■ ei oska öelda

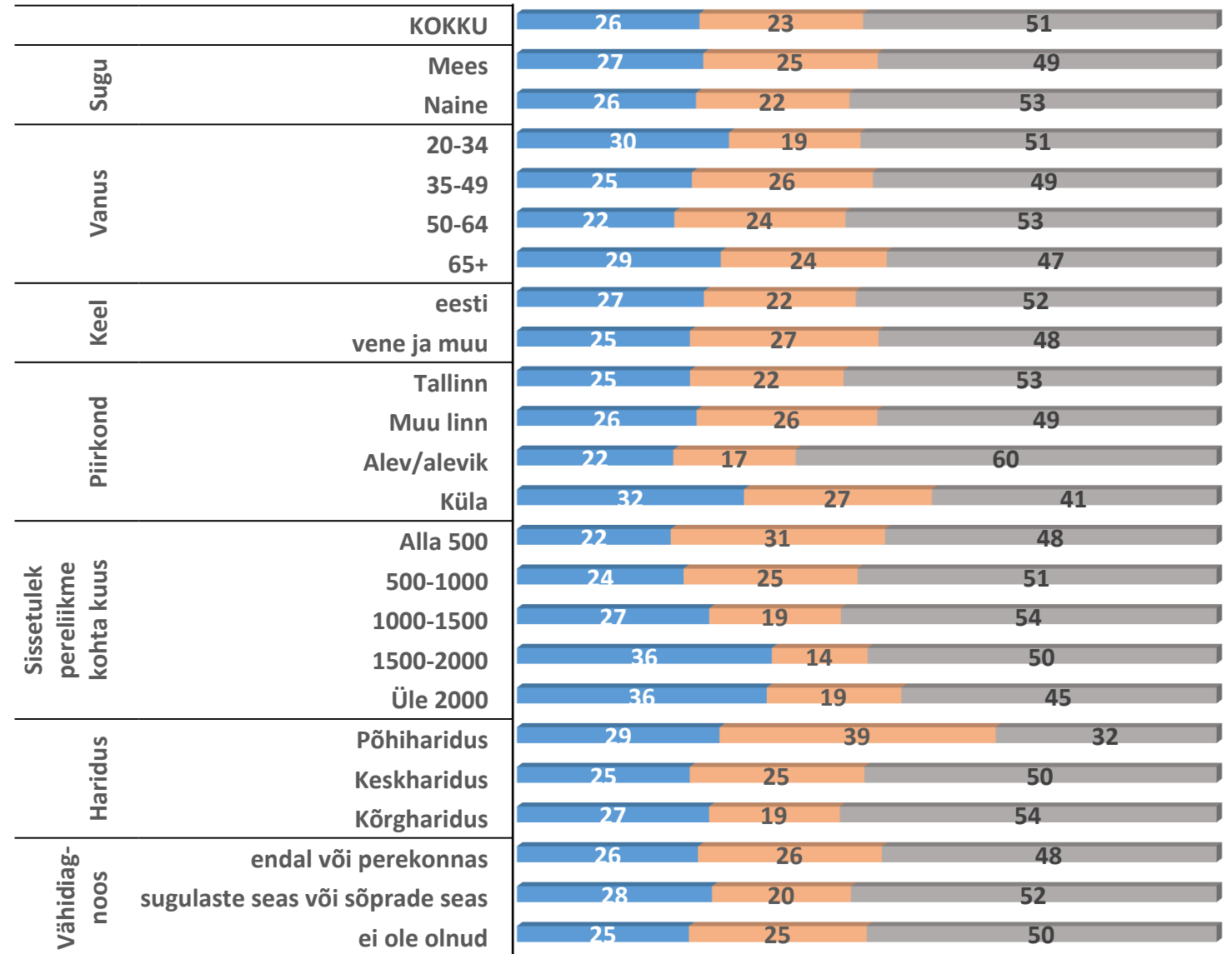
vähigenoomi testi eest tasumine

% kõikidest vastajatest, N=1066

- vähigenoomi testi eest oleks nõus ise tasuma 26% vastanutest
- 23% arvas, et nad ei teeks seda
- Pooled vastanud ei osanud öelda
- Pigem on nõus testi eest ise tasuma jõukamad inimesed
- Ise testi eest tasumist ei mõjutanud see, kas inimesel endal või perekonnaliikmel on diangoositud vähk

Kas Te oleksite nõus ise tasuma vähigenoomi testi eest, kui Teil või Teie pereliikmel diagnoositaks vähk?
Vähigenoomi testi hind on suurusjärgus 1500-2000 eurot ning ravikindlustus seda ei kata

N=1066

Jah Ei Ei oska öelda

Projekti juhtimine:
Birgit Aasmäe
birgit.aasmae@raitgroup.com

Andmetöötlus:
Rõõt Kampus
root.kampus@raitgroup.com

